

**ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК 336.71.336.77

**РЕФІНАНСУВАННЯ ЯК
МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ
СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ
СИСТЕМИ ©**

Л.О. ВДОВЕНКО,
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Одним із основних чинників розвитку економіки країни є стабільність її банківської системи, однак останніми роками триває серйозне порушення її важливої функції як основного фінансового посередника вітчизняної економіки, що негативно позначилось на стані банківської системи і в цілому на розвитку економіки України та зумовило широкий спектр існуючих проблем у цій сфері, основними з яких є низький рівень капіталізації, втрата ліквідності. Визначено причини невиконання основних функцій банківською системою, проаналізовано її стан під впливом кризи. Розглянуто сутність та тенденції механізму рефінансування у підтримці стабільності банківської системи. Зроблено висновки, що рефінансування у розпорядженні НБУ є потужним регулюючим механізмом грошово-кредитної політики, застосування якого дозволяє оперативно впливати на управління стабільністю банківської системи та сприяти зростанню її ресурсного потенціалу. Як свідчить світова практика, система рефінансування та управління ліквідністю банківських систем різних країн знаходяться у постійному розвитку, тому Україні доцільно вдосконалювати наявні та запроваджувати нові механізми рефінансування, що сприятиме забезпеченню стабільності банківської системи в цілому, не забуваючи й про те, що рефінансування слід розглядати не як постійне джерело грошових ресурсів для банківських установ, а як тимчасову підтримку їхньої діяльності Національним банком України.

Ключові слова: банківська система, рефінансування, Національний банк України, ліквідність, овернайт, кількісний тендер, процентний тендер, капіталізація.

Табл. 1. Літ. 12.

Постановка проблеми. В умовах глобальних перетворень світової економіки фінансовий сектор, і банківська система зокрема, наражаються на постійні ризики, що вимагає проведення дієвої грошово-кредитної політики держави, спрямованої на створення сприятливого середовища діяльності банківських установ як основних фінансових посередників в перерозподілі капіталу з визначеною ефективною стратегією управління його якістю.

Одним із основних чинників розвитку економіки країни є стабільність її банківської системи, яка в умовах динамічного середовища визначається можливістю залучення та підтримання на достатньому рівні обсягу капіталу банківських установ.

© Л.О. ВДОВЕНКО, 2018

В Україні низький рівень капіталізації, втрата ліквідності є основною проблемою банківської системи, що збільшує банківські ризики, а неспроможність їх нейтралізувати через недостатній рівень ресурсного потенціалу може призвести і до припинення діяльності банківських установ, що сьогодні ми і спостерігаємо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічних джерелах питання рефінансування Національним банком України (НБУ) комерційних банків розглядаються в наукових працях Шепель Є. [4], Полях С. [6], Шевчук В. [7], Кузьмак О. [10], Шульги Н.П. [12] та ін.

Однак залишаються невирішеними проблеми підвищення результативності рефінансування комерційних банків НБУ, вдосконалення механізму управління ризиками в банківській сфері тощо.

Формулювання цілей статті. Метою статті є оцінка стану рефінансування банківських установ, ідентифікація ключових проблем банківської системи та розробка рекомендацій щодо підвищення її стабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Останніми роками спостерігається серйозне порушення важливої функції банківської системи як основного фінансового посередника вітчизняної економіки, що негативно позначилось на стані банківської системи і в цілому на розвитку економіки України та зумовило широкий спектр існуючих проблем в цій сфері.

Основними причинами низького рівня виконання банківською системою України свого основного призначення є значна девальвація гривні, зниження інвестиційної активності, скорочення виробництва, інфляційні процеси, низький рівень корпоративного управління, зростання обсягів простроченої заборгованості тощо.

За даними Всесвітнього економічного форуму, позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 – 81 місце серед 137 країн, що свідчить про деяке покращення позиції нашої країни в цілому у порівнянні з попереднім періодом (2016-2017 – 85 місце). Разом з тим, як і за попередніми періодами, так і в цьому році Україна все ще зберігає найгірші позиції за складовою “Розвиток фінансового ринку” в межах критерію “міцність банків” – 130 місце із 137 країн, “простота доступу до кредитів” – 103 місце відповідно [1].

Слабкість і нестабільність банківської системи України ще більше посилюється існуючими кризами в даній сфері, а нині вони призвели до кардинальних змін в структурі власності банківської системи. Так станом на 01 січня 2017 року в структурі власності активів банківської системи України банки з приватним українським капіталом складають близько 13%, банки іноземних банківських груп – 35%, державні банки – 52% [2].

Станом на 01 січня 2017 року в Україні налічувалося 96 банків (в т.ч. 38 банків з іноземними інвестиціями), що на 21 одиницю менше, ніж в попередньому році (117 банків станом на 01.01.2016 р.). Банківська система України вже третій рік поспіль є збитковою. У 2016 році сукупно усі діючі банки в Україні зазнали збитків на 158,4 мільярди гривень, що в 1,2 разу більше, ніж роком раніше (71,8 млрд грн збитків у 2015 році) [2].

З початку 2014 року внаслідок погіршення платоспроможності у 82 банківських установах було запроваджено тимчасову адміністрацію.

За підсумком 2016 р. 31 з 93 функціонуючих банків отримав збитки на загальну суму 169,3 млрд грн. З цієї суми майже 80% (135,3 млрд грн) припадає на ПАТ КБ “Приватбанк”. Інші банківські установи, що завершили звітний період з додатнім результатом діяльності, отримали сукупно 10,82 млрд грн прибутку. Серед найбільш прибуткових за підсумком минулого року банків були виключно іноземні фінансові установи – Райффайзен Банк Аваль, Сітібанк та ОТП Банк. На найбільш прибуткові банки за підсумком 2016 р. припадало 57,5% загального обсягу прибутку, отриманого банківською системою України. З огляду на значні обсяги докапіталізації ряду банківських установ та виключення з порядку розрахунку статистичних показників НБУ банків, що визнані неплатоспроможними, обсяг власного капіталу банківської системи України протягом 2016 року збільшився на 19,4% та станом на 01.01.2017 р. складає 123,78 млрд грн. Адекватність регулятивного капіталу станом на 01.01.2017 р. є дещо вищою за граничний мінімум (10%) та складає 13%. Протягом 2016 року 43 банківські установи збільшили статутний капітал на загальну суму 105,72 млрд грн [3].

У 2017 р., завдяки зменшенню відрахувань до резервів та підвищенню операційної ефективності, банківські установи вийшли на прибутковий рівень. Разом з тим, ризиком для прибутковості у 2017 році є можливість додаткових збитків окремих державних банків, які характеризуються низькою ефективністю операційної діяльності.

Нині триває докапіталізація банків, кінцевий термін якої залишається незмінним – до 11 липня 2024 року банківські установи України мають забезпечити капітал в сумі 500 млн грн. Хоча НБУ дещо пом'якшив вимоги до формування капіталу банківськими установами до 300 млн грн і 400 млн грн – цей термін перенесено на два роки: з 11.07.2018 р. на 11.07.2020 р. (для 300 млн грн) та з 11.07.2020 р. на 11.07.2022 р. (для 400 млн грн).

Отже, Україні слід зосередити особливу увагу на підтримці стабільності і надійності банківської системи, зокрема на забезпеченості банківських установ достатнім обсягом фінансових ресурсів для належного виконання ними своїх функцій та підвищення ефективності їх функціонування, в тому числі за рахунок використання механізму рефінансування.

У період криз в банківській сфері значно зростають обсяги рефінансування: так у період кризи 2008-2009 рр. обсяги рефінансування перевищили 225 млрд грн, а станом на початок 2016 р. сягнули 102,4 млрд грн [4].

Саме рефінансування розширює кредитні можливості банківських установ, тому можна стверджувати, що ефективність процесу визначається сформованою кредитною політикою НБУ стосовно них.

У науковому світі не існує єдиного підходу до визначення сутності рефінансування. Зустрічаються різні підходи, які трактують рефінансування як “операцію” [5], “систему” [4,6], “механізм” [6] та “процес” [7].

У перекладі з англійської “рефінансування” (від англ. refinancing) означає погашення позикового капіталу за допомогою отримання нової позики.

Згідно Постанови НБУ [5], рефінансування – операції з надання банкам кредитів у встановленому Національним банком порядку.

У сучасних умовах вивчення системи рефінансування як механізму, що регулює банківську ліквідність та забезпечує достатність грошових ресурсів для

пожвавлення економічного зростання та фінансової стійкості, набуває особливого значення, що зумовлює необхідність вивчення не лише самої системи рефінансування, а й її ефективності в умовах кількісних та якісних змін [6, с. 24].

Шепель В. вважає, що “рефінансування є комплексною системою реалізації грошово-кредитної політики, яка спрямована на кредитування НБУ банків другого рівня під заставу певних активів з метою підтримки їх ліквідності і регулювання грошової пропозиції в економіці” [4, с. 773].

Рефінансування – це процес перетворення розтягнутих у часі потоків грошових коштів у одноразове їх отримання у визначеному обсязі. Загальна сума таких коштів визначається поточною ринковою кон’юктурою і прийнятими методами здійснення рефінансування. Фактично суть рефінансування полягає у компенсації в короткі терміни коштів, раніше виданих у вигляді кредитів, як правило, довгострокових [7].

На нашу думку, рефінансування – це механізм реалізації грошово-кредитної політики НБУ, спрямованої на кредитування банківських установ з метою задоволення їх тимчасових потреб в грошових ресурсах та збалансування попиту і пропозиції грошей в економіці країни.

Щодо порядку надання кредитів рефінансування, то НБУ в основному надає банківським установам кредити рефінансування шляхом проведення кількісного або процентного тендера з підтримання ліквідності банків або через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт).

Кредити овернайт – це кредити, які надаються на термін до наступного робочого дня з метою підтримки ліквідності банківської установи та виконання економічних нормативів НБУ. Вони надаються за оголошеною відсотковою ставкою на основі постійно діючої лінії рефінансування, а відсоткова ставка визначається НБУ на основі облікової ставки з урахуванням поточної ситуації на грошово-кредитному ринку, аналізу відсоткових ставок на міжбанківському ринку та можливостей пропозиції щодо випуску центральним банком в обіг коштів [8].

Особливість рефінансування шляхом проведення тендерів полягає в тому, що кількісний тендер – це тендер, на якому НБУ наперед установлює ціну (процентну ставку), за якою банки можуть одержати кредити рефінансування або розмістити в ньому кошти (сума коштів, що пропонується для рефінансування або для розміщення, може оголошуватися або не оголошуватися), а процентний тендер – тендер, під час оголошення якого банки у своїх заявках до НБУ зазначають ціну (процентну ставку), за якою вони погоджуються одержати кредит рефінансування або розмістити кошти (сума коштів, що пропонується для рефінансування або для розміщення, може оголошуватися або не оголошуватися) [8].

Усі банки, які на такий тендер подають заявки та надають високоліквідні застави (ОВДП, депозитні сертифікати, кошти в іноземній валюті), отримують кредит автоматично, а високоліквідні застави роблять такі кредити безризиковими [8].

Тендери з підтримання ліквідності банків проводяться щотижня з такою періодичністю: три тижні підряд – надання кредитів рефінансування строком до 14 днів; один тиждень – надання кредитів рефінансування строком до 90 днів [8].

Ще одним інструментом системи рефінансування є стабілізаційні кредити, але з середини 2015 року НБУ їх не надає банківським установам, а використовує

виключно монетарні інструменти підтримки ліквідності банків, терміни погашення яких не перевищують трьох місяців.

Проаналізуємо стан рефінансування банківських установ України впродовж останніх років.

Протягом 2014-2015 рр. концентрація кредитів рефінансування НБУ строком більше 30 календарних днів по банках України була такою: у 2014 р. найбільшу частку кредитів рефінансування отримали АТ "Ощадбанк" – 20,9% (24 158 922 тис. грн), ПАТ КБ "Приватбанк" – 18% (20 809 140 тис.грн), АТ "Дельта банк" – 8,79% (10 166 289 тис. грн), а у 2015 р.: ПАТ КБ "Приватбанк" – 56,05% (9 700 000 тис. грн), АТ "Укресімбанк" – 13,87% (2 400 000 тис.грн), АТ "Банк "Фінанси та Кредит" – 8,38% (1 450 000 тис.грн) [9].

Отже, найбільше кредитів рефінансування отримали державні банки (Приватбанк, Ощадбанк, Укресімбанк), а після націоналізації Приватбанку саме стільки ризиків щодо їх повернення виявилися сконцентрованими в руках держави.

На державні банки припадає понад 29%, або 38 млрд гривень кредитів від НБУ, взятих протягом 2014-2015 років. Водночас середня сума кредитів, надана банкам з державним капіталом, була у 5 разів вищою за показник приватних банків. Таку щедрість регулятора по відношенню до державних фінансових установ можна пояснювати як порушенням принципу незалежності НБУ, так і системною важливістю двох ключових боржників – Ощадбанку та Укресімбанку [6].

Упродовж 2016 року кредити рефінансування на строк більше 30 календарних днів шляхом проведення тендерів надавалися таким банкам: ПАТ "Альфа-банк" – в сумі 648132,9 тис. грн, ПАТ "ІНГ Банк Україна" – 13160,1 тис. грн під заставу іноземної валюти, АТ "Укргазбанк" – 2632011,8 тис. грн під заставу іноземної валюти і державних облігацій України, ПАТ "Діамантбанк" – 251357,1 тис. грн, ПАТ "Промінвестбанк" – 200000 тис. грн, ПАТ КБ "Хрещатик" – 190000 тис. грн під заставу державних облігацій [9].

У подальшому, разом із скороченням кількості банківських установ в Україні, спостерігаємо скорочення обсягів рефінансування. Так у 2017 році кредити рефінансування шляхом проведення тендерів на строк більше 30 календарних днів отримали 4 банки: ПАТ "Альфа-банк" – в сумі 625000 тис. грн, АТ "Ощадбанк" – 5000000 тис. грн, АБ "Укргазбанк" – 2000000 тис. грн, ПАТ "Ідея Банк" – 72 000 тис. грн під заставу державних облігацій України [9].

Як бачимо, впродовж 2014-2017 рр. активними позичальниками НБУ, окрім ПАТ КБ "Приватбанк" і АТ "Ощадбанк", були ПАТ "Альфа-банк", АТ "Укргазбанк".

Серед різновидів кредитів рефінансування, наданих у 2012-2016 рр., найбільша частка належала кредитам "овернайт" (в середньому 68,9%), решта – припадає на кредити на основі тендерів. В основному кредити рефінансування надавалися банківським установам під такі процентні ставки: з лютого 2015 р. – на рівні потрійної облікової ставки, а з травня 2016 р. – на рівні подвійної облікової ставки Національного банку України. Облікова ставка у межах грошово-кредитної політики спричиняє прямий вплив на вартість кредитних ресурсів, валютний курс і рівень інфляції в країні. Процентна ставка за цими кредитами у травні 2016 р. становила 18,5% річних, порівняно з 14,5% річних у січні 2015 р [9].

На даний час в Україні облікова ставка (станом на 17.01.2018 р.) НБУ становить 14,5% і є досить високою у порівнянні із практикою банківських систем світу, де вона не досягає 1% [9].

У 2016 р. спостерігається дострокове повернення кредитів рефінансування банківськими установами (Ощадбанком, Укрексімбанком, Укргазбанком, ПУМБ та ін.), що є свідченням ефективної їх діяльності після докапіталізації державою.

Платоспроможні банки за 2016 рік зменшили заборгованість перед НБУ за кредитами рефінансування на 55%, за IV квартал – на 18%. Загальний обсяг заборгованості на 01 січня 2017 року становив 22,99 млрд грн, у тому числі за основною сумою, без нарахованих відсотків – 22,57 млрд грн (таблиця 1) [9].

Таблиця 1

Заборгованість банків перед НБУ *, млн грн

Назва банку	Станом на:				
	01.01. 2017 р.	01.10. 2016 р.	01.01. 2016 р.	Зміна заборгованості за IV квартал	Зміна заборгованості за 2016 р.
АТ “Укрексімбанк”	0	0	2 979,78	0	-2 979,78
АТ “Ощадбанк”	2 559	3 450	14 059,83	-891	-11 500,83
АБ “Укргазбанк”	574,99	598,47	4 284,26	-23,48	-3 709,27
ПАТ “Промінвестбанк”	912,19	1 609,13	199,86	-696,94	712,33
ПАТ КБ “Приватбанк”	18 046,69	21 087,30	27 079,23	-3 040,61	-9032,54
АБ “Південний”	0	566,45	541,99	-566,45	-541,99
ПАТ “ПУМБ”	0	0	485,43	0	-485,43
ПАТ “Банк Кредит Дніпро”	0	0	357	0	-357
ПАТ “ІНГ Банк Україна”	13,16	0	0	13,16	13,16
ПАТ “Діамантбанк”	631,51	401,24	159,18	230,27	472,33
ПАТ “ПТБ”	257,09	338,25	604,29	-81,16	-347,2
Заборгованість перед НБУ усіх платоспроможних банків на відповідну дату	22 994,63	28 050,84	50 845,83	-5 058,51	-27 850,54

* Джерело: [9]

Тому на сучасному етапі виникає гостра необхідність запровадження механізмів, які дозволили б комерційним банкам разом із Національним банком України ефективніше адаптуватися до будь-яких змін економічної кон’юнктури. Отже, перше, що необхідно зробити – це удосконалити інструменти рефінансування комерційних банків [10, с. 158].

У грудні 2016 року НБУ запровадив новий інструмент підтримки ліквідності – Emergency Liquidity Assistance (ELA). Він передбачає, що у надзвичайних ситуаціях, коли фінансові установи вичерпали інші джерела ліквідності, НБУ видаватиме їм кредити, призначені винятково для покриття тимчасового її дефіциту. Банки мають спрямувати ці кошти на виконання зобов’язань перед вкладниками та іншими кредиторами, крім пов’язаних з банком осіб [11].

Іншими словами, отримані кошти (строком до 90 днів з можливістю продовження строку користування кредитом) надаються платоспроможним банкам і вони не призначені для фінансування їх бізнесу та не можуть бути використані

замість необхідної додаткової капіталізації банку його акціонерами або вирішення його структурних проблем. Екстрена підтримка ліквідності може надаватися за умови, що структура власності банківської установи не визнана Національним банком України непрозорою та не встановлено факту здійснення ризикової діяльності, що загрожує інтересам вкладників чи інших кредиторів банку. Рішення про здійснення екстреної підтримки ліквідності буде прийматись Національним банком України на основі оцінки платоспроможності банківської установи, дотримання нею плану капіталізації, а також проведення оцінки джерел повернення кредиту, що, в певній мірі, дисциплінуватиме банки до виконання усіх зазначених вимог. Все це, в свою чергу, сприятиме забезпеченню стабільності банківської системи країни в цілому на основі підтримки платоспроможності, фінансової стійкості та ліквідності окремих банківських установ.

Політика рефінансування центрального банку, з одного боку, має бути спрямована на лібералізацію цього процесу завдяки розширенню спектру інструментів, заставного забезпечення, впровадження ринкових підходів до розміщення кредитних ресурсів НБУ шляхом проведення кредитних аукціонів; з іншого – бути більш жорсткою в частині застосування штрафних санкцій за нецільове використання коштів (наприклад, банк, який допустив нецільове використання коштів, не має права в подальшому отримувати кредити НБУ), встановлення лімітів максимальної суми рефінансування на один або два банки, а також “пов’язані” банки [12, с. 84].

Сьогодні серйозною проблемою для банківської системи України є спрямування кредитів рефінансування НБУ не за призначенням, тобто використання банківськими установами отриманих коштів для валютних спекуляцій на міжбанківському валютному ринку, для виведення валюти за кордон тощо.

Очевидно, що в цьому випадку потрібно посилити індивідуальний контроль з боку НБУ за роботою керівних органів тих банків, які отримали відповідні кредити. Цього можна домогтися шляхом призначення спеціального представника НБУ, який би виконував наглядові функції за цільовим використанням коштів. За таких умов може бути розглянуто можливість надання в окремих випадках кредитів рефінансування без застави, як більш оперативний інструмент політики рефінансування [6, с. 31].

У звіті про фінансову стабільність [13] НБУ пропонує державним органам і банківським установам свої рекомендації. Зокрема, органам влади рекомендує прискорити реформу державних банків, пріоритетом якої є ухвалення закону, який закріпить нові правила формування наглядових рад державних банків, які повинні затвердити бізнес-моделі банків на основі загальної стратегії розвитку державного банківського сектору. Передбачається, що частка держави у банківському секторі має суттєво скоротитися протягом наступних 3-4 років. НБУ рекомендує пакет законів, спрямованих на реформи фінансового сектору, серед яких ухвалення законів, що мають на меті захист прав кредиторів, зміни до податкового законодавства, які дадуть банкам змогу проводити реструктуризацію заборгованостей та часткове списання кредитів без виникнення податкових зобов’язань. Серед рекомендацій НБУ банківським установам – більш активна розчистка балансів від непрацюючих активів, які становлять близько 57% загального кредитного портфеля банків; розробка нових вимог до капіталу та ліквідності у відповідності до норм ЄС (пакет CRR/CRD 4), що базуються на рекомендаціях Базель 3; скасування НБУ усіх обмежень, пов’язаних із прямими іноземними інвестиціями та рухом капіталу [13].

Усі ці заходи є необхідною умовою оздоровлення банківської системи України, забезпечення її стабільності в умовах динамічного ринкового середовища, підвищення ефективності грошово-кредитної політики НБУ, в основі якої вагоме місце відводиться механізму рефінансування.

Висновки. Отже, рефінансування в розпорядженні НБУ є потужним регулюючим механізмом грошово-кредитної політики, застосування якого дозволяє оперативним чином впливати на управління фінансовою стійкістю, ліквідністю банківської системи та сприяти зростанню її ресурсного потенціалу, разом з тим, рефінансування не слід розглядати як постійне джерело грошових ресурсів банківських установ, а лише як тимчасову підтримку їх діяльності НБУ.

Недостатність уваги НБУ до визначення платоспроможності банківських установ, яким надавались кредити рефінансування, низький рівень контролю за цільовим використанням цих коштів призвели до існуючих проблем в банківській сфері, що вимагає удосконалення існуючого механізму та заходів грошово-кредитної політики щодо забезпечення стабільності банківської системи в цілому.

Вважаємо позитивним в плані вирішення визначених проблем запровадження нового інструменту – екстреної підтримки ліквідності (Emergency liquidity assistance (ELA) для забезпечення короткострокових потреб банківських установ у коштах у надзвичайних ситуаціях, коли вони вичерпали інші джерела ліквідності, але, враховуючи вищевикладені умови надання таких кредитів НБУ, слід зазначити, що лише незначна кількість банківських установ зможе на них розраховувати, оскільки крім забезпечення платоспроможності, банк повинен попередньо оформити відповідну документацію щодо їх отримання (розроблення плану на випадок настання кризових обставин, завчасне проведення оцінки застави, що буде використовуватися, укладення генерального кредитного договору щодо ELA).

Останнім часом НБУ проводить жорстку грошово-кредитну політику стримування інфляції через збільшення облікової ставки як одного із найважливіших інструментів регулювання грошово-кредитного ринку, що чинить вплив на стабільність та ліквідність банківської системи України. Постійне зростання облікової ставки (рівень якої і так є досить високим у порівнянні із світовою банківською практикою) призводить до здорожчання кредитів рефінансування та обмеження фінансових ресурсів банківських установ. На нашу думку, жорсткими мають бути заходи грошово-кредитної політики в частині застосування штрафних санкцій за нецільове використання отриманих коштів, встановлення лімітів максимальної суми рефінансування на один банк, “пов’язані” банки, відповідальності власників банківських установ за результатами діяльності тощо.

Для підтримки довгострокового ефекту макроекономічної та фінансової стабільності банківської системи України політика рефінансування НБУ має бути обов’язково узгоджена з ключовими позиціями монетарної політики, фінансової політики, векторами економічного розвитку країни, а комплексність використання різних інструментів рефінансування залежно від цілей і завдань грошово-кредитної політики на певний період сприятиме максимально ефективному вирішенню існуючих проблем в банківській сфері.

Список використаних джерел

1. Позиція України за індексом глобальної конкурентоспроможності 2017-2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua>.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.

3. Аналітичний огляд банківської системи України за результатами 2016 року [Електронний ресурс] / Національне рейтингове агентство “Рюрік”. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua>.
4. Шепель Є.В. Рефінансування як одна із форм підтримки ліквідності банків України [Електронний ресурс] / Є. В. Шепель // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 7. – С. 772-775. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua>.
5. Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України // Постанова Національного банку від 30.04.2009 р. № 259 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
6. Полях С.С. Ефективність механізму рефінансування в умовах кризи банківської системи / С.С. Полях // Фінансовий простір. – №2 (22). – 2016. – С. 24-33.
7. Шевчук В. Тенденції розвитку системи рефінансування банків України / В.Шевчук // Економіст. – 2016. – №3. – С. 12-16.
8. Положення Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи від 17.09.2015 р. № 615 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
9. За даними офіційного сайту НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
10. Кузьмак О. М. Забезпечення стійкості банківської системи шляхом рефінансування / О. М. Кузьмак // Фінансова система України: наук. зап. – (Серія: “Економіка”). – 2010. – Вип. 13. – С. 293-294.
11. Про затвердження Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків [Електронний ресурс] // Постанова НБУ. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
12. Шульга Н. П. Рефінансування банків України / Н.П. Шульга // Вісник КНТЕУ. – 2016. – № 3. – С. 78-87.
13. Звіт про фінансову стабільність (18 грудня 2017 р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

Список джерел у транслітерації / References

- 1.pozytsiia Ukrainy za indeksom hlobalnoi konkurentospromozhnosti 2017-2018 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://edclub.com.ua>.
2. Vikipediia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://uk.wikipedia.org>.
3. Analitychnyi ohliad bankivskoi systemy Ukrainy za rezultatamy 2016 roku [Elektronnyi resurs] / Natsionalne reitynhove ahentstvo “Riurik”. – Rezhym dostupu: <http://rurik.com.ua>.
4. Shepel Ye.V. Refinansuvannia yak odna iz form pidtrymky likvidnosti bankiv Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Ye. V. Shepel // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2015. – № 7. – Pp. 772-775. – Rezhym dostupu: <http://global-national.in.ua>.
5. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro rehuliuvannia Natsionalnym bankom Ukrainy likvidnosti bankiv Ukrainy // Postanova Natsionalnogo banku vid 30.04.2009 r. № 259 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://bank.gov.ua>.
6. Poliakh S.S. Efektyvnist mekhanizmu refinansuvannia v umovakh kryzy bankivskoi systemy / S.S. Poliakh // Finansovyi prostir. – №2(22). – 2016. – Pp. 24-33.
7. Shevchuk V. Tendentsii rozvytku systemy refinansuvannia bankiv Ukrainy / V.Shevchuk // Ekonomist. – 2016. – №3. – Pp.12-16.

8. Polozhennia Pro zastosuvannia Natsionalnym bankom Ukrainy standartnykh instrumentiv rehuliuвання likvidnosti bankivskoi systemy vid 17.09.2015 r. № 615 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.bank.gov.ua>.

9. Za danymy ofitsiinoho сайту NBU [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://bank.gov.ua>.

10. Kuzmak O. M. Zabezpechennia stiičnosti bankivskoi systemy shliakhom refinansuvannia / O. M. Kuzmak // Finansova systema Ukrainy: nauk. zap. – (Serii: “Ekonomika”). – 2010. – Vyp. 13. – Pp. 293-294.

11. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro ekstrenu pidtrymku Natsionalnym bankom Ukrainy likvidnosti bankiv [Elektronnyi resurs] // Postanova NBU. – Rezhym dostupu: <https://bank.gov.ua>.

12. Shulha N. P. Refinansuvannia bankiv Ukrainy / N.P. Shulha // Visnyk KNTEU. – 2016. – № 3. – Pp. 78-87.

13. Zvit pro finansovu stabilnist (18 hrudnia 2017 r) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://bank.gov.ua>.

ANNOTATION

REFINANCING AS A WAY TO SUPPORT STABILITY OF THE BANKING SYSTEM

*VDOVENKO Larisa,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department
of Finance, Banking and Insurance,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

One of the main factors in the development of the country's economy is the stability of its banking system, but in recent years occurred serious violation of its important function as the main financial intermediary of the domestic economy, what negatively affected the state of the banking system and the development of the Ukrainian economy in general and caused a wide range of problems in this sphere, the main of which is the low level of capitalization and loss of liquidity. The reasons of non-fulfillment of basic functions by the banking system are determined, its state in conditions of crisis is analyzed. The essence and tendencies of the mechanism of refinancing in supporting the stability of the banking system are considered. It is concluded that refinancing as the instrument, which NBU has at its disposal is a powerful regulatory mechanism of monetary policy, the application of which allows to promptly influence the management of the stability of the banking system and contribute to the growth of its resource potential. As the world's experience shows, the system of refinancing and liquidity management of banking systems of different countries is in constant development; therefore, it is expedient for Ukraine to improve existing and introduce new mechanisms of refinancing, which will contribute to ensuring the stability of the banking system as a whole, having in mind, that refinancing can not be considered as a permanent source of cash resources for banking institutions, but as a temporary support to their activities, given by the National Bank of Ukraine.

Keywords: banking system, refinancing, National Bank of Ukraine, liquidity, overnight, quantitative tender, interest rate tender, capitalization.

Tabl. 1. Lit. 12.

АННОТАЦИЯ РЕФИНАНСИРОВАНИЕ КАК МЕХАНИЗМ ПОДДЕРЖАНИЯ СТАБИЛЬНОСТИ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ

ВДОВЕНКО Лариса Александровна,
доктор экономических наук,
профессор кафедры финансов,
банковского дела и страхования,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

Одним из основных факторов развития экономики страны является стабильность её банковской системы, однако в последние годы происходит серьёзное нарушение её основной функции как основного финансового посредника отечественной экономики, что отрицательно отобразилось на состоянии банковской системы и на развитии экономики Украины в целом, а также обусловило широкий спектр существующих проблем в данной сфере, основными из которых является низкий уровень капитализации, потеря ликвидности. Определены причины невыполнения основных функций банковской системой, проанализировано её состояние под влиянием кризиса. Рассмотрены сущность и тенденции механизма рефинансирования в поддержании стабильности банковской системы. Сделаны выводы, что рефинансирование в распоряжении НБУ является мощным регулирующим механизмом денежно-кредитной политики, применение которого позволяет оперативно влиять на управление стабильностью банковской системы и способствовать росту её ресурсного потенциала. Как свидетельствует мировая практика, система рефинансирования и управление ликвидностью банковских систем разных стран находятся в постоянном развитии, поэтому Украине целесообразно совершенствовать имеющиеся и внедрять новые механизмы рефинансирования, что будет способствовать обеспечению стабильности банковской системы в целом, при этом не нужно забывать и о том, что рефинансирование следует рассматривать не как постоянный источник денежных ресурсов для банковских учреждений, а как временную поддержку их деятельности Национальным банком Украины.

Ключевые слова: банковская система, рефинансирование, Национальный банк Украины, ликвидность, овернайт, количественный тендер, процентный тендер, капитализация.

Табл. 1. Лит. 12.

Інформація про автора

ВДОВЕНКО Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3).

VDOVENKO Larisa – Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str.).

ВДОВЕНКО Лариса Александровна – доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры финансов, банковского дела и страхования, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Сонячна, 3).

